

TIBBIY TA'LIM TALABALARIGA CHET TILINI O'RGATISHDA WIKI-GLOSSARIYDAN FOYDALANISHNING IMKONIYATLARI

Anvarov Alijon Uktamovich

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot institutining

"Uzbek va xorijiy tillar" kafedrasida dotsenti.

Xoliqberdiyev Azizbek

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot institutining

"Davolash ishi" yo'nalishi 2-bosqich talabasi.

Annotatsiya: Jamiyatni axborotlashtirish, raqamli iqtisodiyotga o'tish axborot texnologiyalarini oliy maktabning o'quv jarayoniga, turli fanlarni, shu jumladan chet tillarini o'qitish metodikasiga integratsiyalashuviga olib keladi. Hozirgi davrda mam'lakatimiz davlat ta'lim standartlari talabalarining mustaqil ishi ulushini oshirish va interaktiv ta'lim shakllarini faol joriy etish, Web 2.0 vositalari asosida o'quv jarayoniga noan'anaviy usullarni kiritishni talab qiladi. Ushbu vositalardan biri wiki texnologiyasidir.

Kalit so'zlar: ATni ta'limga integratsiyalash, Wiki, Wiki texnologiyasi, Wiki lug'at, qo'shma lug'at tuzish, loyiha faoliyati..

B.V. Belyaevning so'zlariga ko'ra, "chet tilning o'quv jarayonida talabalar tomonidan amalda o'zlashtirilishi kerak bo'lgan barcha asosiy jihatlardan lug'at psixologik nuqtai nazardan eng muhim va ahamiyatli deb hisoblanishi kerak, chunki tilni so'zlar zaxirasiz o'zlashtirish mumkin emas". [1].

Ta'limning har bir darajasida va chet tilini o'qitishning har bir varianti uchun talabalar o'rganishi kerak bo'lgan o'ziga xos leksik minimumlar ishlab chiqilgan. An'anaga ko'ra, lug'atni tanlash tamoyillari statistik (so'zlarning tez-tez ishlatilishi va tarqalish hisobga olinadi), lingvistik (moslik, stilistik cheksizlik, semantik qiymat, so'z hosil qilish qiymati, polisemiya va so'zlarning qurilish qobiliyati hisobga olinadi) va uslubiy (so'zlarning tarqalishi va kommunikativ qiymati hisobga olinadi, "o'rganilayotgan mavzu doirasidagi eng muhim tushunchalarni aks ettiradi" [2]). Leksik minimumlar umumiy lug'at va maxsus lug'atni o'z ichiga oladi. nofilologik bo'lgan mutaxassisliklar talabalar o'qish davomida 3000 leksik birlikni o'zlashtirishlari kerak [3].

Shu bilan birga, dasturiy va uslubiy ta'minot bilan belgilangan leksik minimum, hatto bitta yo'nalish ichida ham turli yo'nalishdagi talabalar uchun zarur bo'lgan barcha o'ziga xos lug'atlar to'plamini aks ettira olmaydi. Masalan, anatomiya mutaxassislari uchun mutlaqo zarur

¹ Belyaev B. V. Chet tillarni o'qitish psixologiyasi bo'yicha insholar: o'qituvchilar va talabalar uchun qo'llanma / B. V. Belyaev. 2-nashr., qayta ko'rib chiqilgan va qo'shilgan. M.: ma'rifat, 1965. - 118 b.

² Shchukin, A. N. Chet tilida nutq aloqasini o'qitish metodikasi: til universitetlari o'qituvchilari va talabalar uchun qo'llanma / A. N. Shchukin. M.: Ikar nashriyoti, 2011. - 74 b

³ Nofilologik mutaxassisliklar universitetlarida chet tillari bo'yicha ko'p bosqichli o'qitish tizimini dasturiy-uslubiy ta'minlash / OTV. tahririda K. G. Pavlova. M., 2006 yil

bo'lgan lug'at farmatsevtlar uchun ustuvor bo'lmaydi, garchi bu yo'nalishlar "tibbiyot" yo'nalishi doirasida amalga oshirilsa ham. Shuning uchun har bir aniq talabalar guruhi uchun kasbiy qiziqishlar va shaxsiy imtiyozlarga e'tibor qaratgan holda o'zlarining leksik minimumlarini ishlab chiqish kerak. Wiki texnologiyasi asosida talabalarning birgalikdagi loyiha faoliyatini tashkil etish mumkin, uning yakuniy mahsuloti lug'at bo'ladi, ya'ni, ularning ixtisosligi bo'yicha atamalar lug'ati. Fotosurat va audio fayllarni yuklab olish mumkin, ya'ni, agar nomlari lug'atga kiritilgan inson ichki va tashqi organlarining ayrim turlarining vizual va audio tasvirini yaratish zarur bo'lsa, bebaho yordam bo'lishi mumkin bo'lgan multimedia ma'lumotlarini taqdim etish [4].

Wiki-lug'at topshirig'i formati M. O. Ilyaxovning g'oyasi asosida yaratilgan bo'lib, u Wiki-lug'at topshirig'i formatini taklif qilgan, unga ko'ra o'qituvchi til materialini tavsiflash uchun shablon yaratadi, o'zi Wiki lug'atida taqdim etilishi kerak bo'lgan til materialini tanlaydi va uni talabalarga beradi. Bundan tashqari, talabalar shablona muvofiq taklif qilingan til birliklarini birgalikda tavsiflaydilar, bir - birlarining ishlariga o'zgartirishlar kiritadilar, bir-birlariga sharhlar beradilar va Wiki portfelidagi harakatlar to'g'risida hisobot beradilar. O'qituvchi talabalarning individual va jamoaviy ishlarini belgilangan mezonlarga muvofiq baholaydi [5].

"Wiki-lug'at vazifasi formatining kamchiliklari talabalar tomonidan lug'atni mustaqil tanlash imkoniyatining yo'qligi bo'lib, bu ayniqsa tibbiy yo'nalishdagi talabalar uchun dolzarbdir.". O'qituvchi tomonidan berilgan mavzular doirasida talabalar tomonidan so'z boyligini mustaqil tanlash usuli nofilologik yo'nalishlarda chet tilini o'qitish uchun afzalroqdir. Ta'kidlanishicha, bu holda talabalarning ish bilan shug'ullanishi talabalar mavzular bo'yicha so'zlarni mustaqil ravishda emas, balki o'qituvchi tomonidan taqdim etilgan ro'yxatdan tanlagan vaziyatga nisbatan yuqori bo'lgan, bu esa bir tomondan so'zlarni tanlashda o'zlarini yanada ijodiy anglashga imkon beradi, boshqa tomondan, o'zlarini professional tarzda isbotlash va o'z mas'uliyatini his qilish bo'lib hamkorlik va talabaning hamkorlikdagi faoliyat natijasidir. Bundan tashqari, bu Tim Bernes-Lining so'zlarini tasdiqlaydi: "wiki - bu odamlar shunchaki ma'lumotni o'zlashtirishdan ko'ra, ijodiy bo'lishni xohlashlarining ajoyib namunalari" [6].

Wiki lug'ati-bu wiki texnologiyasi asosida bir guruh talabalar tomonidan birgalikda bajariladigan ko'p komponentli vazifa bo'lib, uning maqsadlari quyidagilardan iborat:

- xorijiy kommunikativ kompetentsiyaning lingvistik tarkibiy qismini shakllantirish va rivojlantirish;
- instrumental kompetentsiyani shakllantirish va rivojlantirish;
- mutaxassislik atamalarining leksik zaxirasini kengaytirish;
- o'qitishda faollikni oshirish va talabalar orasida chet tilini o'zlashtirish uchun motivatsiya yaratish;

⁴ Xarlamenko, I. V. Nofilologik universitet talabalar tomonidan mutaxassislik atamalarining Wiki-glossariyasini tuzish bo'yicha qo'shma ishlarni tashkil etish uchun Wiki texnologiyasidan foydalanish / I. V. Xarlamenko // Tambov universiteti gazetasi. Seriya: gumanitar fanlar. – 2016. – № 11. 73-74-sahifalar

⁵ Ilyaxov, M. O. Wiki texnologiyasi asosida hamkorlikda interfaol ta'limni tashkil etishning uslubiy asoslari: dis. ... kand. - qaniydi? ped. fanlari kand: 13.00.02 / M. O. Ilyaxov. M.: Moskva davlat universiteti M. V. Lomonosova, 2013 Yil. 18 b.

⁶ Tim Berners-Li dizaynerlarni qoralaydi. – 2005. [Elektron resurs] URL: <http://archive.li/BoHWe>.

- talabalarning darsdan tashqari vaqtlarda mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish, maqsadlarni belgilash va o'z faoliyatini rejalashtirish.

Wiki lug'atini muvaffaqiyatli tuzish uchun zarur bo'lgan mikro tushunchalarga quyidagilar kiradi:

- birgalikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish;
- leksik birliklarni tanlashda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish;
- mutaxassislik bo'yicha ishonchli manbalar va manbalarni topish va tanlash qobiliyatini rivojlantirish;
- tegishli-havolalarni loyihalash madaniyatini rivojlantirish;
- akademik yaxlitlik va boshqalarning muallifligiga rioya qilish qoidalari bilan tanishish;
- blok bo'yicha mutaxassislik tilini tematik tashkil etish.

Lug'at maqolasining dizayn shablonida bir nechta fikrlar mavjud: so'z, tarjima, ta'rif, kontekstda foydalanish namunasi, manbaga havola, sinonimlar, antonimlar va boshqalar.

Xulosa qilib aytganda mutaxassislik lug'atini yaratish bo'yicha talabalarning loyihaviy birgalikdagi faoliyatini tashkil etish shubhasiz afzalliklarga ega va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklarni to'g'ri hisobga olgan holda, nofilologik yo'nalish talabalarining chet tilini o'qitish jarayoniga muvaffaqiyatli qo'shilishi mumkin, chunki bu mutaxassislik tili sohasida talabalarning leksik zaxirasini kengaytirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Belyaev B. V. Chet tillarni o'qitish psixologiyasi bo'yicha insholar: o'qituvchilar va talabalar uchun qo'llanma / B. V. Belyaev. 2-nashr., qayta ko'rib chiqilgan va qo'shilgan. M.: ma'rifat, 1965. - 118 b.
2. Shchukin, A. N. Chet tilida nutq aloqasini o'qitish metodikasi: til universitetlari o'qituvchilari va talabalari uchun qo'llanma / A. N. Shchukin. M.: Ikar nashriyoti, 2011. - 74 b
3. Nofilologik mutaxassisliklar universitetlarida chet tillari bo'yicha ko'p bosqichli o'qitish tizimini dasturiy-uslubiy ta'minlash / OTV. tahririda K. G. Pavlova. M., 2006 yil
4. Xarlamenko, I. V. Nofilologik universitet talabalari tomonidan mutaxassislik atamalarining Wiki-glossariyasini tuzish bo'yicha qo'shma ishlarni tashkil etish uchun Wiki texnologiyasidan foydalanish / I. V. Xarlamenko // Tambov universiteti gazetasi. Seriya: gumanitar fanlar. – 2016. – № 11. 73-74-sahifalar
5. Ilyaxov, M. O. Wiki texnologiyasi asosida hamkorlikda interfaol ta'limni tashkil etishning uslubiy asoslari: dis. ... kand. - qaniydi? ped. fanlari kand: 13.00.02 / M. O. Ilyaxov. M.: Moskva davlat universiteti M. V. Lomonosova, 2013 Yil. 18 b.
6. Tim Berners-Li dizaynerlarni qoralaydi. – 2005. [Elektron resurs] URL: <http://archive.li/BoHWe>.
7. Anvarov, A. U. (2021). Chet tillarni o'rganishda axborot texnologiyalarining roli. *Yosh olim*, (14), 115-117.

8. Anvarov, A. U. (2021). The role of information technologies in the study of foreign languages. *Young scientist*, 14, 356.
9. Anvarov, A. (2024). THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN ADDITION TO COMBINING THE KNOWLEDGE OF SUBJECT ON THE BASIS OF COMMUNICATION. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(1), 389-395.